

Дзяржаўная ўстанова культуры
“Цэнтралізаваная бібліятэчная сетка
Асіповіцкага раёна”
Цэнтральная раённая бібліятэка

*Серыя «Героі Савецкага Саюза – вызваліцелі
Асіповіцкага раёна»*

У ПАМ'ЯЦІ НАШАЙ ГЕРОІ ЖЫВЬЯ

АВЕР'ЯНАУ
Сцяпан
Васільевіч

АВЕР'ЯНАЎ

Сцяпан Васільевіч

(25.05.1909 - 06.09.1970)

БІАГРАФІЧНАЯ ДАВЕДКА

Авер'янаў Сцяпан Васільевіч – камандзір кулямётнага разліку 1320-га стралковага палка 413-й стралковай дывізіі 3-й арміі 1-га Беларускага фронту, малодшы сяржант.

Нарадзіўся 12 (25) мая 1909 года ў вёсцы Панікавец, цяпер Ялецкага раёна Ліпецкай вобласці, у сям'і селяніна. З дзевяці гадоў пачаў самастойнае працоўнае жыццё, працаваў пастухом у вёсцы Хмелінка. У 1926 – 1927 гадах з'ехаў у Наварасійск, працаваў рознарабочым у порце, а ў 1928 годзе зноў вярнуўся ў роднае сяло, быў адным з арганізатараў калгаса. Пасля 2-гадовай службы ў радах Чырвонай Арміі ў Беларусі зноў працаваў у калгасе ў роднай вёсцы.

У 1939 году Авяр'янава зноў прызвалі ў армію. Трапіў ён у Ленінградскую ваенную акругу, дзе быў накіраваны ў склад 13-й арміі 8-ю стралковую дывізію. Залічаны ён быў на пасаду «разведчык-снайпер». Ні тым, ні іншым Авяр'янаў не быў, а быў проста стралком 151-га стралковага палка і ў лютым-сакавіку 1940 году ўдзельнічаў у баях за населеныя пункты Муола і Лехтола на Кексгольмскім накірунку.

Пасля заканчэння фінскай вайны Авяр'янаў быў дэмабілізаваны і зноў вярнуўся на радзіму, стаў працаваць у калгасе. Але ў першы дзень Вялікай Айчыннай вайны ён сам добраахвотна пайшоў у ваенкамат і быў зноў прызваны ў войска. У ліпені 1941 г. ён стаў стралком 599-га стралковага палка 145-й стралковай дывізіі і ў складзе часткі быў перакінуты ў 28-ю армію Заходняга фронту.

У гэты час гітлераўскія войскі пачалі наступ на горад Рослаў, і дывізіі Авяр'янава было загадана нанесці праціўніку ўдар з флангу. У ходзе цяжкіх баёў частка Авяр'янава была акружаная, і ў жніўні 1941 гады стрэлак пры спробе прарыву быў захоплены ў палон. Утрымліваўся ваеннапалонны ў лагерах пад адкрытым небам у раёне станцыі Сешча Бранскай вобласці. Да зімы палонныя будавалі сабе баракі і займаліся іншымі цяжкімі работамі, выкарыстоўваліся для выгрузкі бочак з гаручым,

бо дзесьці побач з Сешчай быў вялікі нямецкі аэрадром.

Увесну 1942 года разам з палонным мясцовым жыхаром Васілём Бахвалавым Авяр'янаву ўдалося збегчы і дабрацца да маленькай вёсачкі ў Клетнянскіх лясах. Тут Бахвалаў усталяваў сувязь з партызанамі, і неўзабаве Авяр'янаў быў байцом-кулямётчык Клетнянскага партызанскага атрада пад камандаваннем Данчанкі.

У радах партызан Сцяпан Авяр'янаў удзельнічаў у дзёрзкіх налётаў на гарнізоны карнікаў, падрываў нямецкія склады і масты. Мноства раз ён адзін заставаўся прыкрываць кулямётным агнём адыход сваіх таварышаў пасля выканання баявой задачы.

У кастрычніку 1943-га атрад Данчанкі, у якім ваяваў Сцяпан Авяр'янаў, ўліўся ў стралковы полк рэгулярных войскаў Чырвонай Арміі. Паколькі Авяр'янаў быў з ручным кулямётам, то яго і залічылі ў кулямётчыкі. Пасля кароткага знаходжання ў запасным палку яго залічылі ў склад 1320-га стралковага палка 413-й стралковай дывізіі 50-й арміі Беларускага фронту.

У лістападзе–снежні 1943 году чырвонаармеец Авяр'янаў удзельнічаў у Гомельска–Рэчыцкай аперацыі. Пяхотнікі ўшчыльную падышлі да ракі Сож. Але атака захлынулася, давялося тэрмінова

абкопчаца. Немцы, умацаваўшыся на процілеглым стромкім беразе, стваралі настолькі шчыльны агонь, што нельга было не тое што пераправу навесці, але нават галаву падняць. Толькі з надыходам цемры пад прыкрыццём агню артылерыі і гвардзейскіх мінамётаў «кацюш» полк пачаў фарсіраваць раку. У ліку першых ступіў на заходні бераг Авяр'янаў. Як толькі спыніўся агонь «кацюш», фашысты распачалі контратаку. Але беспаспяхова. Плацдарм быў утрыманы, забяспечана пераправа пяхоты для далейшага развіцця наступу.

Фарсіраванне Сожа прывяло да вызвалення горада Прапойска (зараз Слаўгарад) і выходу дывізіі Авяр'янава да ракі Днепр у раёне Новага Быхава. Тут 12 снежня 1943 года чырвонаармеец Авяр'янаў быў цяжка паранены і лячыўся ў вайсковым шпіталі да лютага 1944 года.

У лютым–сакавіку 1944 года чырвонаармеец Авяр'янаў удзельнічаў у Рагачоўска–Жлобінскай аперацыі. Ужо пасля вызвалення Рагачова ў перыяд з 25 па 29 сакавіка 1944 года праціўнік вялікімі сіламі з танкамі контратакаваў ўчастак фронту, дзе знаходзілася 4-я стралковая рота 2-га стралковага батальёна, у якой ваяваў Авяр'янаў. У складанай сітуацыі, калі паўстала пагроза акружэння, ён з ручным кулямётам заняў пазіцыю

наперадзе і адбіў варажы націск, нанёшы гітлераўцам сур'ёзны ўрон. За гэты подзвіг ён быў узнагароджаны медалём «За адвагу». У Беларусі на Дняпры Авяр'янаў увесну 1944 года быў прыняты ў партыю і стаў малодшым сяржантам, камандзірам кулямётнага разліку.

У маі 1944 года 413-ю стралковую дывізію перадалі ў склад 3-й арміі 1-га Беларускага фронту. 24 чэрвеня 1944 гады пачалася аперацыя «Баграціён». Неўзабаве сумеснымі дзеяннямі некалькіх злучэнняў у раёне горада Бабруйска была акружаная буйная варажых групіўка, працягваючая супраціўленне, і дывізія Авяр'янава ўдзельнічала ў яе ліквідацыі.

28 чэрвеня 1944 гады ў вёскі Парэчча на Магілёўшчыне на нашы пазіцыі вялікая група гітлераўцаў накіраваліся на прарыў з акружэння. У гэтай абстаноўцы Авяр'янаў таксама быў наперадзе і, адбіваючы націск праціўніка, знішчыў 23 гітлераўца, а 9 узяў у палон. Вораг пачаў адступець, і пры адступленні Авяр'янаў знішчыў 2-х снайпераў і гранатай падарваў кулямётны разлік, тым самым даўшы свабодна перасоўвацца стралковай роце.

30 чэрвеня 1944 года полк Авяр'янава выйшаў да чыгуначнага моста праз раку Бярэзіна ля мястэчка Свіслач і працягнуў наступленне. А ў абароне каля моста на выпадак прарыву немцаў з

акружэння было пакінута 40 байцоў, у тым ліку і кулямётчык Авяр'янаў са сваім таварышам па партызанскім атрадзе Кандраценкам. Неўзабаве немцы, прарваўшы акружэнне, рушылі на мост праз Бярэзіну. Завязаўся няроўны бой. У першыя хвіліны Авяр'янаў перабег з кулямётам на правы бераг ракі і агнём сустрэў немцаў на падыходзе да яго.

Шэсць дыскаў разрадзіў Авяр'янаў ў насядаючага ворага. Страляў кароткімі чэргамі, вёў агонь прыцэльны, бярог патроны. Упаў Кандраценка. Усё радзей і радзей становіліся стрэлы іншых байцоў. А потым яны і зусім спыніліся. Авяр'янаў зразумеў, што застаўся адзін. Ён намацаў на поясе гранату. Не ўстаючы над акапам, што ёсць сілы кінуў яе ў бок ворага. Пачуўся выбух. Авяр'янаў імгненнем пераваліўся цераз бруствер акапа, хутка зняў з плячэй забітага рэчавы мяшок. Узрадаваўся, калі намацаў там патроны. А немцы ўжо набліжаліся да адважнаму кулямётчыку.

Зноў граната паляцела ў фашыстаў. І пакуль яны на хвіліну залеглі, Авяр'янаў паспеў зарадзіць паўтара дыска. Больш патронаў не хапіла.

Сонца ўжо ішло на захад, а кулямётчык, усё больш адзінкавымі стрэламі і толькі ў крайнім

выпадку кароткімі чэргамі, касіў і касіў гітлераўцаў.

Калі на дапамогу падаспелі байцы роднага палка, ў жывых ужо нікога не знайшлі. У моста і на мосце – кучы трупаў. Двое сапёраў, якія былі сведкамі гэтага бяспрыкладнага паядынку, распавялі камандаванню палка аб падрабязнасцях бою. Яны асабліва захапляліся геройствам кулямётчык. Бо ў гэтым баі было знішчана больш за 300 захопнікаў.

Усе загінуўшыя героі былі пахаваны ў брацкай магіле каля горада Асіповічы побач з шашой Асіповічы – Бабруйск. На плітах гэтай магілы ёсць і імя малодшага сяржанта Аверьянова, які пасмяротна быў удастоены звання Героя Савецкага Саюза.

галавой кулямёт, дзе ўброд, дзе ўплаў, дабраўся да супрацьлеглага берага.

Ні свой полк, ні сваю дывізію Авяр'янаў не знайшоў – яе ў гэты час перадалі ў склад суседняй 65-й арміі. Узялі яго ў іншую частку – 323-ю стралковую дывізію. Ды і 3-я армія ў гэтыя дні была перададзена ў склад 2-га Беларускага фронту. Так Авяр'янаў ў сваім былым злучэнні, дзе ён здзейсніў подзвіг, так і застаўся загінулым.

Баі працягваліся, і дывізія Авяр'янава, выйшаўшы за межы Беларусі, прыступіла да вызвалення Польшчы. У новым злучэнні малодшага сяржанта Авяр'янава нечакана прызначылі на адказную пасаду тэлефаніста ўзвода кіравання пры камандаванні артылерыяй дывізіі. Пры гэтым свой ручной кулямёт, з якім яшчэ партызаніў, сувязіст Авяр'янаў нікому не аддаў.

Неўзабаве частка выйшла на раку Нараў. Падчас яе фарсіравання каля вёскі Старе Лупяска Авяр'янаў выконваў абавязкі лінейнага наглядчыка і пад артылерыйска-мінаметным агнём ліквідаваў 6 парываў на лініі. А затым ён выканаў загад камандавання і пад агнём праціўніка ўсталяваў сувязь з перадавым наглядальным пунктам і забяспечыў вядзенне агню артылерыі. За гэты бай малодшы сяржант Авяр'янаў быў узнагароджаны другі медалём «За адвагу».

У кастрычніку 1944 года 323-ю стралковую дывізію перадалі ў склад 33-й арміі, з якой яна перайшла зноў у 1-ы Беларускі фронт і пераправілася праз Віслу на Пулаўскі плацдарм.

14 студзеня 1945 гады пачалася Вісла-Одэрская аперацыя. Пры прарыве варажай абароны і пры далейшым наступе Авяр'янаў забяспечваў сувязь камандуючага артылерыяй дывізіі з падраздзяленнямі, пастаянна ліквідуючы парывы. Так у баях ля горада Грос яму давялося 6 разоў пад агнём праціўніка выходзіць на лінію для ліквідацыі парываў. Пасля заваявання Одэрскага плацдарма ў раёне горада Франкфурт Авяр'янаў забяспечваў сувязь камандавання з артылерыйскімі падраздзяленнямі, якія падтрымлівалі сваім агнём гераічных абаронцаў плацдарма. За адзнаку ў гэтых баях малодшы сяржант Авяр'янаў быў узнагароджаны трэцім медалём «За адвагу».

У апошняй сваёй баявой аперацыі, Берлінскай, дывізія малодшага сяржанта Авяр'янава ўдзельнічала ў баях з магутнай Губенскай варажай групоўкай. У ходзе баёў тэлефаніст займаўся сваёй паўсядзённай баявой працай. 18 красавіка 1945 г. у баях за населеныя пункты Маркендорф і Ліхтэнбэрга ён ліквідаваў 9 парываў сувязі з перадавым наглядальным пунктам, чым забяспечыў своєчасовае

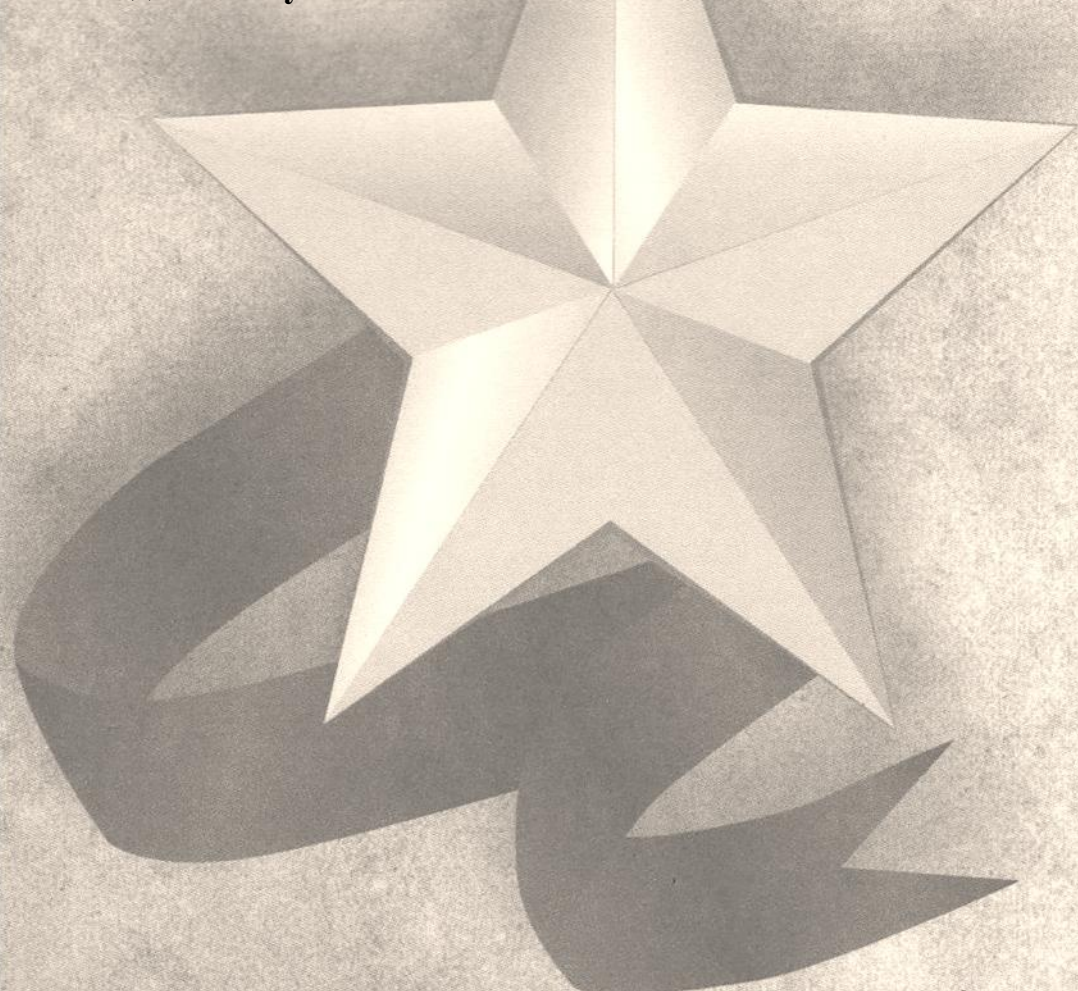
адлюстраванне атакі праціўніка. У наступных баях за паселішча Пільграм і Вістфульт Авяр'янаў ліквідаваў яшчэ 7 парываў і на працягу сутак трымаў бесперабойную сувязь камандуючага артылерыяй з камандзірамі груп перадавых пунктаў. У канцы красавіка 1945 года дывізія Аверьянова выйшла на бераг ракі Эльба і там сустрэлася з саюзнікамі-амерыканцамі. Тут жа байцы адсвяткавалі Дзень Перамогі. За адзнаку ў гэтых баях малодшы сяржант Авяр'янаў быў узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

Пасля дэмабілізацыі С. В. Авяр'янаў вярнуўся ў роднае сяло Панікавец. Неўзабаве мясцовы ваенкамат атрымаў дакументы на пасмяротнае прысваенне яму звання Героя Савецкага Саюза. У 1947 году Авяр'янаў з'ездзіў у сталіцу. З Масквы Сцяпан Васільевіч вярнуўся з Залатой Зоркай Героя Савецкага Саюза і ордэнам Леніна.

Больш за 15 гадоў Сцяпан Васільевіч Авяр'янаў працаваў у родным калгасе. Адноўчы з ім здарылася цікавая гісторыя. У тыя часы ўдзельнікі вайны насілі ўсе свае ўзнагароды на грудзях. Падчас веснавой сяўбы Авяр'янаў араў на кані адзін з калгасных надзелаў. Зашпілька адламаліся, і Зорка Героя ўпала ў мяккую зямлю, прычым заўважыў ён страту не адразу. Але аднавяскоўцы не маглі дапусціць, каб такая

Ўзнагарода знікла. Па распараджэнні старшыні калгасу ўвесь ўзараны ўчастак прасялі ўручную, і Зорка была знойдзена.

У 1962 году С. В. Аверьянов разам з сям'ёй пераехаў у падмаскоўны горад Віднае. Там ён уладкаваўся працаваць на завод жалезабетонных вырабаў на станцыі Растаргуева, і аддаў 5 гадоў працы гэтаму прадпрыемству. Апошнія 4 гады жыцця Герой вайны правёў на заслужаным адпачынку.

ЛИТАРАТУРА

Аверьянов Степан Васильевич – Герой Советского Саюза [Электронный ресурс] // Википедия : свободная энциклопедия. — Режим доступа:

[https://ru.wikipedia.org/wiki/Аверьянов, Степан Васильевич](https://ru.wikipedia.org/wiki/Аверьянов,_Степан_Васильевич)

Аверьянов Степан Васильевич [Электронный ресурс] // Подвиг народа в Великой Отечественной войне 1941—1945 гг. : электронный банк документов. — Режим доступа:

<http://www.podvignaroda.mil.ru/?#id=1102000905&tab=navDetailManCard>

Аверьянов Степан Васильевич [Электронный ресурс] // Герои страны : интернет-проект. — Режим доступа:

http://www.warheroes.ru/hero/hero.asp?Hero_id=16415

Аверьянов Степан Васильевич // Герои Советского Союза : краткий биографический словарь : в 2 т. — Минск, 1987. — Т. 1. — С. 24.

Аверьянов Степан Васильевич – Герой Советского Саюза // Навечно в сердце народном. — 3-е издание, дополненное и исправленное. — Минск, 1984. — С. 8.